USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobce: **XIO.CZ, a. s.,** se sídlem Soběslavská 48, Praha 3, zastoupeného Mgr. Jiřím Prokopem, advokátem, se sídlem Jeseniova 837/10, Praha 3, proti žalovanému: **1) Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu,** se sídlem Štěpánská 28, Praha 1, **2) Finanční úřad pro Prahu 3,** se sídlem Drahobejlova 48, Praha 9, o vyloučení soudců Nejvyššího správního soudu JUDr. Elišky Cihlářové, JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Ludmily Valentové v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2010, č. j. 10 Ca 218/2007 - 117,

takto:

Soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Eliška Cihlářová a JUDr. Jaroslav Hubáček **nejsou** vyloučeni z projednávání a rozhodování ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 12/2011.

Odůvodnění:

Žalobce napadl žalobou ze dne 19. 6. 2007 rozhodnutí Finančního ředitelství pro hlavní město Prahu ze dne 4. 6. 2007, č. j. 9161/07 - 1300 - 100826, ve věci platebního výměru na daň z přidané hodnoty za zdaňovací období únor 2006 a dále rozhodnutí Finančního úřadu pro Prahu 3 ze dne 7. 6. 2007, č. j. 119205/07/003932/703, kterým bylo rozhodnuto o námitce podjatosti pracovníků správce daně v řízení předcházejícímu doměření výše uvedené daně. Poté, co senát Městského soudu ve složení Mgr. Jana Brothánková, JUDr. Pavel Horňák a Mgr. Jan Kašpar dne 23. 3. 2010 o této žalobě rozhodl, napadl žalobce tento rozsudek kasační stížností (několikrát naposledy 27. 7. 2010) doplněnou ustanoveným zástupcem dne 15. 12. 2010, načež poté, co se seznámil s obsazením 7. (a 5. senátu jako zastupujícího) Nejvyššího správního soudu, který je povolán podle rozvrhu práce věc projednat a rozhodnout, uplatnil námitku podjatosti vůči předsedovi senátu JUDr. Jaroslavu Hubáčkovi a soudkyni JUDr. Elišce Cihlářové, jakož i proti člence zastupujícího senátu JUDr. Ludmile Valentové.

O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud (§ 8 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s."). Řízení o kasační

stížnosti je vedeno u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 12/2011 a podle rozvrhu práce má tuto právní věc projednat a rozhodnout sedmý senát ve složení JUDr. Eliška Cihlářová, JUDr. Karel Šimka a JUDr. Jaroslav Hubáček (jako předseda senátu). Zastupujícím senátem je 5. senát ve složení JUDr. Ludmila Valentová, JUDr. Lenka Matyášová a JUDr. Jakub Camrda, Ph.D. V souladu s rozvrhem práce o námitce vůči uvedeným soudcům přináleží tato věc k projednání a rozhodnutí 6. senátu Nejvyššího správního soudu a je vedena pod sp. zn. Nao 23/2011.

Žalobce namítá, že předsedkyně představenstva Mgr. D. K. podala proti soudkyni JUDr. Elišce Cihlářové v roce 2000 žalobu o náhradu škody, kterou soud zamítl. Z tohoto důvodu vznikají pochybnosti o nepodjatosti této soudkyně z důvodu poměru k žalobci. O vyloučení této soudkyně již Nejvyšší správní soud rozhodl v řízení sp. zn. 7 Afs 17/2008.

Vůči soudcům JUDr. Jaroslavu Hubáčkovi a JUDr. Ludmile Valentové je námitka vznášena z důvodu jejich členství v KSČ do 17. listopadu, což má být patrno ze seznamu uveřejněného Ministerstvem spravedlnosti. Žalobce má za to, že KSČ propagovala vedoucí úlohu státu a jeho orgánů, přičemž zájmy státu byly upřednostňovány oproti individuálním zájmům občana způsobem, který je v demokratickém právním státě nepřijatelný. Jelikož jsou žalovanými v tomto řízení Finanční ředitelství v Praze a Finanční úřad v Praze 3, jako organizační složky státu, namítá žalobce podjatost uvedených soudců s ohledem na jejich možný poměr k věci a k žalovaným správním orgánům.

K námitce podjatosti se vyjádřili soudci JUDr. Eliška Cihlářová, JUDr. Jaroslav Hubáček a JUDr. Ludmila Valentová. Žalobce namítl podjatost předsedy 7. senátu (JUDr. Jaroslava Hubáčka), a soudkyně tohoto senátu (jinak též předsedkyně senátu) JUDr. Elišky Cihlářové; JUDr. Ludmila Valentová je předsedkyní 5. senátu, který podle rozvrhu práce 7. senát zastupuje. K podobné situaci se již vyjadřoval Nejvyšší správní soud např. v usnesení ze dne 18. 5. 2006, č. j. Nao 32/2005 - 34, dostupné na www.nssoud.cz, v němž konstatoval, že je účelné zabývat se otázkou podjatosti jiných soudců, než kterým byla věc podle rozvrhu práce přidělena jen za předpokladu, že u nich bude shledán důvod vyloučení. Až pokud by šestý senát zdejšího soudu shledal, že námitky směřující vůči předsedovi sedmého senátu nebo člence tohoto senátu jsou důvodnými, posoudil by rovněž námitku podjatosti soudkyně pátého senátu (JUDr. Ludmily Valentové), který dle rozvrhu práce v případě potřeby své kolegy ze sedmého senátu zastupuje (obdobně srov. usnesení ze dne 9. 2. 2011, č. j. Nao 6/2011 - 2008, část II, dostupné na www.nssoud.cz).

JUDr. Eliška Cihlářová ve svém vyjádření z 10. 3. 2011 uvedla, že Mgr. K. zná pouze z úředního styku, přičemž v polovině 90. let jako soudkyně Krajského soudu v Ostravě rozhodovala o její žalobě proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Ostravě. Protože Mgr. K. nebyla v tomto řízení úspěšná, podala následně u Okresního soudu v Ostravě žalobu o náhradu škody, v níž jako žalované označila nejen soudkyni JUDr. Elišku Cihlářovou, ale i ostatní členky rozhodujícího senátu. O důvodnosti této žaloby, zcela absurdní, rozhodl okresní soud tak, jak žalobce uvádí, tedy ji zamítl. I když Nejvyšší správní soud ve věci Nao 51/2008 rozhodl, že tato skutečnost je důvodem podjatosti, aniž by relevantní skutečnost nějak zkoumal, resp. se jimi v podstatě vůbec nezabýval, k předsedkyni představenstva žalobce má JUDr. Eliška Cihlářová neutrální vztah a necítí

k ní žádnou zášť za to, že ji bezdůvodně dehonestovala v souvislosti s výkonem funkce soudce.

JUDr. Jaroslav Hubáček ve svém vyjádření z 10. 3. 2011 uvedl, že nemá žádný poměr k věci ani k účastníkům řízení či předsedkyni představenstva žalobce. Jeho členství v KSČ před listopadem 1989 není podle judikatury Ústavního soudu samo o sobě skutečností, jež by způsobovala podjatost v této věci. Účelem soudního řízení o přezkumu správního rozhodnutí je zákonnost postupu v daňové věci z roku 2006. Tato věc tedy nemá původ z doby před rokem 1989. Naznačovaný vztah ke správním orgánům v procesním postavení žalovaných neexistuje a soudci je zcela cizí. Popisovaný vztah ke státním orgánům nemá žádné opodstatnění ani v předchozí rozhodovací činnosti.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, účastníkům nebo jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se nepodíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu plyne, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda - s ohledem na okolnosti případu - lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, sp. zn. N 98/23 SbNU 11).

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. totiž představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svém zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto příslušnost stanovil, je hned zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný.

K námitce podjatosti soudkyně JUDr. Elišky Cihlářové:

Nejvyšší správní soud v minulosti rozhodl o vyloučení JUDr. Elišky Cihlářové z projednávání a rozhodování věci sp. zn. 7 Afs 17/2008 (pod sp. zn. Nao 51/2008), přičemž své rozhodnutí odůvodnil pouze zvýšením právní jistoty a ochrany práv žalobkyně, kterou byla v tehdejší věci Mgr. D. K. Ve věci sp. zn. 7 Afs 17/2008 šlo o přezkum aktů orgánů finanční správy z let 1994 a 1995, přičemž žalobkyně se domáhala vyslovení nicotnosti těchto aktů. Žalobu v občanském soudním řízení podala Mgr. K. proti soudkyni JUDr. Elišce Cihlářové v roce 2000 (žalobu odůvodnila tím, že žalované, které rozhodovaly ve věci správní žaloby vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 22 Ca 638/95, zneužily pravomoc veřejného činitele a porušovaly a nerespektovaly skutečnosti dané a chráněné zákonem); žaloba byla vůči JUDr. Elišce Cihlářové zamítnuta dne 17. 12. 2003 rozsudkem č. j. 59 C 12/2001 - 30.

Poněvadž dřívější rozhodnutí zdejšího soudu se týkalo jiné právní věci za jiných okolností, (zatímco v předchozí věci byly správní akty vydány v polovině 90. let, nyní jde o období let 2006 - 2007, správní rozhodnutí byla přezkoumávána jiným krajským soudem, než u kterého dříve soudkyně JUDr. Eliška Cihlářová působila, konečně v předchozí věci Mgr. K. vystupovala v pozici fyzické osoby jako žalobkyně, nyní je žalobce právnická osoba, tedy jiný subjekt, v němž Mgr. K. vystupuje jako předsedkyně představenstva) není překážka tomu, aby 6. senát posoudil, zda důvody pro vyloučení soudkyně JUDr. Elišky Cihlářové jsou dány i v posuzované věci, aniž by byl jakkoli vázán shora citovaným rozhodnutím zdejšího soudu.

Pochybnosti o nepodjatosti soudce pro jeho poměr k účastníkům či jejich zástupcům mohou vzniknout kromě vztahů příbuzenských a obdobných také tehdy, je-li soudcův vztah k účastníkům přátelský či naopak zjevně nepřátelský. Poukazuje-li žalobce na skutečnost, že předsedkyně jeho představenstva v minulosti (před cca deseti lety) podala na soudkyni žalobu, která nebyla úspěšná, a dovozuje z tohoto faktu pochybnosti o nepodjatosti soudkyně z důvodu jejího poměru k žalobkyni, musí dovozovat nějaký druh negativního vztahu soudkyně k této osobě (byť o tom v námitce ničeho neuvádí). Podání určitého právního prostředku (stížnosti, žaloby), v níž účastník řízení zpochybňuje schopnosti určitého soudce nebo jej jinak napadá, může za určitých okolností v tomto soudci vyvolat negativní až nepřátelský postoj vůči takové osobě. Těžko však lze paušálně dovozovat, že tato skutečnost vyvolá negativní vztah soudce k účastníku řízení vždy, bez přistoupení dalších skutečností. Pro posouzení, zda je v takové situaci dán důvod pro vyloučení soudce či nikoli, je třeba vážit různé skutečnosti pojící se s konkrétní věcí.

Z vyjádření soudkyně JUDr. Elišky Cihlářové plyne, že k předsedkyni představenstva žalobce má neutrální vztah a nechová žádnou zášť, kterou by mohl vyvolat její postup před deseti lety. Soudce musí být ve výkonu své veřejné funkce připraven na konfrontaci s byť i nedůvodnou a nepodloženou kritikou a na nikoliv přátelské jednání účastníků, aniž by jej tyto skutečnosti automaticky vylučovaly z projednání a rozhodování věci (shodně se již zdejší slov vyslovil ve věci sp. zn. Nao 36/2009 a Nao 27/2011, usnesení dostupná na www.nssoud.cz). Žalobce neuvádí žádné bližší ani další skutečnosti, z nichž dovozuje negativní vztah soudkyně k předsedkyni představenstva. Soudkyně ve svém vyjádření označuje svůj vztah za neutrální a bez negativních konotací. Samotný fakt podání žaloby v roce 2000 nemůže bez dalšího založit důvod pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci v roce 2011, nadto za shora zmíněných jiných faktických okolností.

V posuzované věci tedy není zřejmé, že by jmenovaná soudkyně v souvislosti s podáním předmětné žaloby získala negativní vztah k předsedkyni představenstva žalobce, jenž by byl důvodem pro její vyloučení z dalšího rozhodování. Nadto 6. senát uvádí, že je s podivem, že žalobce uplatňuje tuto námitku až v této fázi řízení, když 7. senát již v rámci přezkumu rozhodnutí městského soudu č. j.10 Ca 218/2007 - 47 rozhodoval o kasační stížnosti žalobce dne 27. 8. 2009 v identickém složení (č. j. 7 Afs 80/2009 - 95), přičemž skutečnost, o niž opírá svou námitku, znal nepochybně již tehdy.

K námitce podjatosti soudce JUDr. Jaroslava Hubáčka:

Žalobce spatřuje podjatost soudce jednak obecně z důvodu jeho dřívějšího členství v KSČ, jednak pro jeho poměr k věci a žalovaným správním orgánům, neboť podle tvrzení žalobce KSČ propagovala vedoucí úlohu státu a jeho orgánů na úkor zájmů občana. Poněvadž účastníkem v tomto řízení na straně žalovaných jsou státní orgány, dovozuje žalobce možnou podjatost (nejspíše nějaký typ preferenčního nahlížení na žalované správní orgány - byť neuvedl žádné konkrétní skutečnosti, z nichž by bylo možno blíže dovozovat, jak tuto námitku žalobce myslel).

Nejvyšší správní soud konstatuje, že takto formulovaná námitka nemůže založit důvodnost podjatosti soudce. Jestliže totiž podjatost znamená osobní vztah soudce k účastníkům řízení, resp. k předmětu řízení, a jeho existence by mohla zpochybnit objektivitu jeho rozhodování, neplyne z bývalého členství v KSČ žádná indicie, který by mohla tuto pochybnost bez dalšího založit (k tomu srov. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 682/09); z tohoto důvodu také nemůže zpochybnit nepodjatost předmět řízení.

Zdejší soud vychází ze skutečnosti, že rozhodování každého soudce je dáno nejen jeho odborností, znalostmi a dovedností vykládat a používat právní předpisy, nýbrž samozřejmě též jeho životními hodnotami, zkušenostmi a postoji. Každý soudce ve svém životě prodělá radostnější i méně radostné chvíle a při překonávání různých životních zkoušek více či méně obstojí. Členství v KSČ v předlistopadovém období mezi takové životní zkoušky nepochybně patří. Pro vstup do KSČ byly nicméně v každém individuálním případě dány zcela konkrétní pohnutky a pokud by soud tyto pohnutky chtěl hodnotit, musel by se zabývat např. tím, v jaké době a v jakém věku k tomuto vstupu došlo, zda k němu došlo v důsledku vlastního přesvědčení, rodinného zázemí anebo spíše jen pod tlakem okolností a vnějšího prostředí, jestli k ukončení členství došlo z vlastní vůle ještě před listopadem 1989 nebo až po něm a zejména jakým způsobem se daná osoba během svého členství i po něm ve svém osobním i profesním životě skutečně chovala.

Soud má však za to, že takovéto hodnocení spadá spíše do oblasti morálky než práva a odmítá si osobovat právo takovéhoto paušalizujícího posuzování. Samotné členství soudce v KSČ před rokem 1989 totiž soudce apriori nediskvalifikuje z rozhodovací činnosti soudu. Jeho případná podjatost proto nemůže být založena pouze touto skutečností, nýbrž musí k ní přistoupit skutečnost další, mající relevanci pro konkrétní rozhodovaný případ a spočívající ve vztahu k účastníkům řízení či k jeho předmětu.

V posuzované věci však takovou skutečností nemůže být obecně namítaný preferenční vztah k orgánům státu, který by snad měl plynout z dřívější ideologie; aniž by se Nejvyšší správní soud mohl a chtěl zaobírat ideologickými postuláty, na nichž byl budován tzv. státní socialismus po roce 1948, lze odkázat na to, že formálně tento typ státu kladl zájmy tzv.pracujících na piedestal a v oblasti sociální sliboval naplnění zájmů každého jednotlivce „podle jeho potřeb". Jeho preference byly třídní povahy (určité sociální vrstvy preferoval, jiné potlačoval). Nelze pochybovat o tom, že tento režim také potlačoval lidská práva v různých oblastech, tuto skutečnost však nelze zaměňovat s jakousi preferencí státních orgánů en bloc. Ve správním soudnictví vždy jde o ochranu subjektivních veřejných práv před nezákonnými zásahy jakéhokoli typu ze strany státní moci (typicky moci výkonné). Proto soudní řád správní pamatuje na situaci, kdy je soudce vyloučen, a to v případě, že se podílel na rozhodování věci u správního orgánu. Správní řád správní tedy považuje za vcelku běžnou situaci, že soudce mohl být v rámci své dřívější profesní kariéry zaměstnancem státu v některém správním orgánu a podílet se na rozhodování věci, která později podléhá soudnímu přezkumu. Jedině za této situace (kdy se soudce v jiném postavení podílel přímo na rozhodování věci) ipso facto dochází k vyloučení soudce. Jedině tento typ poměru k věci považuje zákon za takový, že zavdává příčinu k výjimečnému nahrazení zákonného soudce jiným.

Soudce JUDr. Jaroslav Hubáček ve svém vyjádření uvedl, že věc nemá původ z doby před rokem 1989, jedná se o daňovou záležitost z roku 2006, žádný vztah toho typu, jak jej definuje žalobce, ke správním orgánům nemá. Jak již ostatně bylo výše uvedeno, sedmý senát, jehož předsedou je soudce JUDr. Jaroslav Hubáček, rozsudkem ze dne 27. 8. 2009, č. j. 7 Afs 80/2009 - 230, dostupný na www.nssoud.cz, vyhověl kasační stížnosti žalobce v řízení o téže žalobě; tím spíše z úkonů jmenovaného soudce nelze usuzovat na jeho preferenční postoj vůči orgánům státní správy na úkor žalobce.

Za těchto okolností tedy lze uzavřít, že soudci JUDr. Eliška Cihlářová a JUDr. Jaroslav Hubáček nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci označené v záhlaví tohoto usnesení. Poněvadž nebyly shledány důvody pro jejich vyloučení, může 7. senát ve složení předvídaném rozvrhem práce ve věci jednat, a za této situace již pozbývá ratia - jak shora blíže odůvodněno - posuzovat námitky podjatosti vznesené vůči soudkyni 5. senátu JUDr. Ludmile Valentové.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. dubna 2011

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu